

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

ISSN 3060-5059

VOL.3 № 4

2026

QORAQALPOQ TILINI O‘QITISHDA INTERAKTIV VA INNOVATSION METODLARNING SAMARADORLIGI

Mamutbaeva Sarbinaz Saparbaevna

Kegeyli tumani 21-sonli umumiy o‘rta ta’lim maktabi, o‘qituvchisi

Annotatsiya

Ushbu ilmiy maqolada qoraqalpoq tilini o‘qitish jarayonida interaktiv va innovatsion metodlardan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Zamonaviy ta’lim tizimida o‘quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishda interaktiv yondashuvlarning o‘rni yoritilgan. Shuningdek, raqamli texnologiyalar, multimedia vositalari va pedagogik innovatsiyalar orqali ta’lim samaradorligini oshirish imkoniyatlari ko‘rib chiqilgan. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, interaktiv metodlardan foydalanish o‘quvchilarning bilim darajasini oshirish bilan birga, ularning til o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini ham sezilarli darajada kuchaytiradi.

Kalit so‘zlar: qoraqalpoq tili, interaktiv metodlar, innovatsion texnologiyalar, ta’lim samaradorligi, pedagogik yondashuv, raqamli ta’lim, kommunikativ kompetensiya.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИНТЕРАКТИВНЫХ И ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДОВ В ОБУЧЕНИИ КАРАКАЛПАКСКОМУ ЯЗЫКУ

Мамутбаева Сарбиназ Сапарбаевна

Общеобразовательная школа №21 Кегейлийского района, учитель

Аннотация

В данной научной статье анализируются теоретические и практические аспекты использования интерактивных и инновационных методов в процессе обучения каракалпакскому языку. Освещается роль интерактивных подходов в повышении активности учащихся, развитии самостоятельного мышления и формировании коммуникативной компетенции в современной системе образования. Также рассматриваются возможности повышения эффективности обучения за счёт использования цифровых технологий, мультимедийных средств и педагогических инноваций. Результаты исследования показывают, что применение интерактивных методов не только повышает уровень знаний учащихся, но и значительно усиливает их интерес к изучению языка.

Ключевые слова: каракалпакский язык, интерактивные методы, инновационные технологии, эффективность обучения, педагогический подход, цифровое образование, коммуникативная компетенция.

EFFECTIVENESS OF INTERACTIVE AND INNOVATIVE METHODS IN TEACHING THE KARAKALPAK LANGUAGE

Mamutbaeva Sarbinaz Saparbaevna

Secondary School No. 21 of Kegeyli District, Teacher

Abstract

This scientific article analyzes the theoretical and practical aspects of using interactive and innovative methods in teaching the Karakalpak language. It highlights the role of interactive approaches in increasing student engagement, developing independent thinking, and forming communicative competence in modern education. The study also examines opportunities to enhance educational effectiveness through digital technologies, multimedia tools, and pedagogical

innovations. The findings indicate that the use of interactive methods not only improves students' knowledge levels but also significantly increases their interest in language learning.

Keywords: Karakalpak language, interactive methods, innovative technologies, educational effectiveness, pedagogical approach, digital education, communicative competence.

Bugungi globallashuv jarayonida milliy tillarni asrab-avaylash, ularni rivojlantirish va yosh avlodga samarali o'rgatish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, qoraqalpoq tilini o'qitish tizimini takomillashtirish, zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida ta'lim samaradorligini oshirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. An'anaviy o'qitish usullari o'quvchilarning bilim olish jarayonida passiv ishtirokini ta'minlash, interaktiv va innovatsion metodlar ularning faol ishtirokini rag'batlantiradi hamda mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Zamonaviy ta'lim tizimida interaktiv metodlar deganda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi hamkorlikka asoslangan, o'quvchini ta'lim jarayonining faol subyekti sifatida jalb etuvchi usullar tushuniladi. Bunday metodlar qatoriga "aqliy hujum", "klaster", "debat", "rolli o'yinlar" kabi usullar kiradi. Ushbu metodlar orqali o'quvchilar nafaqat nazariy bilimlarni egallaydi, balki ularni amaliyotda qo'llash, fikr almashish va muloqot qilish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi.

Innovatsion texnologiyalar, xususan, axborot-kommunikatsiya vositalari, multimedia dasturlari va onlayn platformalarning ta'lim jarayoniga joriy etilishi qoraqalpoq tilini o'qitish samaradorligini sezilarli darajada oshirish imkonini bermoqda. Raqamli ta'lim vositalari yordamida darslarni vizual va interaktiv shaklda tashkil etish o'quvchilarning qiziqishini oshiradi, ularning darsga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytiradi hamda bilimlarni mustahkamlash jarayonini osonlashtiradi. Shu bilan birga, qoraqalpoq tilini o'qitishda innovatsion yondashuvlarni qo'llash o'quvchilarning lingvistik kompetensiyasini rivojlantirish bilan bir qatorda, ularning madaniy va ijtimoiy kompetensiyalarini ham shakllantirishga xizmat qiladi. Til o'rganish jarayoni faqat grammatik qoidalarni o'zlashtirish bilangina cheklanib qolmay, balki o'sha tilga xos madaniyat, an'ana va qadriyatlarni ham anglashni talab etadi.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi qoraqalpoq tilini o'qitishda interaktiv va innovatsion metodlarning samaradorligini tahlil qilish, ularning afzalliklarini aniqlash hamda amaliyotda qo'llash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishdan iboratdir. Tadqiqot jarayonida pedagogik kuzatuv, taqqoslash, tahlil va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Ushbu yondashuvlar orqali interaktiv metodlarning ta'lim sifatiga ta'siri o'rganilib, ularning samaradorligi ilmiy asosda yoritib beriladi.

Adabiyotlar tahlili

Qoraqalpoq tilini o'qitishda interaktiv va innovatsion metodlardan foydalanish masalasi ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Ushbu yo'nalishda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar ta'lim samaradorligini oshirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning muhim o'rin tutishini ko'rsatadi.

Jumladan, R. Ishmuhammedov, A. Abduqodirov va A. Pardaevlarning "Ta'limda innovatsion texnologiyalar" asarida ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvlarni joriy etish o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va bilimlarni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etishi ta'kidlanadi. Mualliflarning fikricha, interaktiv metodlar o'quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi va bu esa ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi [1].

J. Yo'ldoshev va S. Usmonovning "Pedagogik texnologiya asoslari" asarida esa pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslari yoritilib, interaktiv metodlarning o'qitish jarayonidagi o'rni alohida ko'rsatib o'tilgan. Ularning ta'kidlashicha, zamonaviy ta'lim tizimida o'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki o'quvchilar faoliyatini tashkil etuvchi va yo'naltiruvchi sifatida ishtirok etishi lozim [2].

E.S. Polat o'zining "Sovremennye pedagogicheskie i informatsionnye texnologii v

sisteme obrazovaniya” nomli asarida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta’lim jarayonidagi o’rni va ahamiyatini chuqur tahlil qilgan. Uning fikricha, multimedia vositalari va internet texnologiyalaridan foydalanish o’quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish imkonini beradi hamda ta’limni differensiallashtirishga xizmat qiladi [3].

R. Safarovaning “Til o’qitish metodikasi” asarida til o’rganish jarayonida kommunikativ yondashuvning ahamiyati alohida ta’kidlanadi. Muallifning fikricha, tilni samarali o’rgatish uchun o’quvchilarni real hayotiy vaziyatlarga yaqinlashtirilgan topshiriqlar orqali o’qitish zarur, bu esa interaktiv metodlar yordamida amalga oshiriladi [4].

B. Xodjaev “Pedagogika nazariyasi va amaliyoti” asarida ta’lim jarayonini tashkil etishda innovatsion yondashuvlarning o’rni va pedagogik samaradorligi masalalarini yoritadi. Unga ko’ra, ta’lim jarayonida zamonaviy metodlardan foydalanish o’quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga, ularning bilim olishga bo’lgan motivatsiyasini oshirishga xizmat qiladi [5].

Shuningdek, M. Ochilovning pedagogik tadqiqotlarida interaktiv metodlar orqali o’quvchilarning bilim darajasini oshirish va ularning dars jarayonidagi faolligini kuchaytirish mumkinligi ilmiy asoslangan. Muallif interaktiv yondashuvni ta’lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri sifatida baholaydi [6].

Yuqoridagi olimlarning ilmiy qarashlari shuni ko’rsatadiki, qoraqalpoq tilini o’qitishda interaktiv va innovatsion metodlardan foydalanish nafaqat o’quvchilarning bilim darajasini oshiradi, balki ularning mustaqil fikrlash, muloqot qilish va amaliy ko’nikmalarini shakllantirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Metodologiya

Mazkur tadqiqotda qoraqalpoq tilini o’qitishda interaktiv va innovatsion metodlarning samaradorligini aniqlash maqsadida bir qator ilmiy usullardan foydalanildi. Jumladan, pedagogik kuzatuv orqali dars jarayonida o’quvchilarning faolligi va ishtiroki o’rganildi. Taqqoslash usuli yordamida an’anaviy va interaktiv metodlarning natijalari solishtirildi. Shuningdek, tahlil va umumlashtirish usullari orqali olingan ma’lumotlar qayta ishlanib, ilmiy xulosalar chiqarildi. Tadqiqot natijalarining ishonchliligini ta’minlash uchun amaliy tajriba va kuzatuv natijalari asos qilib olindi.

Tahlil va natijalar

Mazkur tadqiqot doirasida qoraqalpoq tilini o’qitishda interaktiv va innovatsion metodlarning samaradorligini aniqlash maqsadida amaliy tajriba-sinov ishlari olib borildi. Tadqiqot jarayonida o’quvchilar ikki guruhga ajratildi: nazorat guruhi (an’anaviy metodlar asosida ta’lim oluvchi) va tajriba guruhi (interaktiv va innovatsion metodlar asosida ta’lim oluvchi). Har ikkala guruhda o’quvchilarning bilim darajasi, darsga bo’lgan qiziqishi va faol ishtiroki muntazam ravishda kuzatilib, tahlil qilindi. Tahlillar shuni ko’rsatdiki, interaktiv metodlardan foydalanilgan tajriba guruhida o’quvchilarning dars jarayonidagi faolligi sezilarli darajada oshgan. Xususan, “aqliy hujum”, “klaster”, “rolli o’yinlar” kabi metodlar o’quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish bilan birga, ularning og’zaki nutqini ham sezilarli darajada yaxshilagan. Bu holat o’quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishda muhim omil bo’lib xizmat qilgan. Shuningdek, innovatsion texnologiyalar, jumladan, multimedia taqdimotlari, interaktiv platformalar va elektron darsliklardan foydalanish natijasida o’quvchilarning mavzuni o’zlashtirish darajasi yuqori bo’lganligi kuzatildi. Raqamli vositalar orqali taqdim etilgan materiallar o’quvchilarda vizual va eshitish orqali qabul qilish imkoniyatini kengaytirib, bilimlarni yanada mustahkam o’zlashtirishga yordam berdi.

Tajriba natijalarini miqdoriy jihatdan tahlil qilish maqsadida quyidagi jadval shakllantirildi:

1-jadval

Qoraqalpoq tilini o’qitishda interaktiv va innovatsion metodlar qo’llanilganda o’quvchilar bilim va faollik ko’rsatkichlarining taqqoslama tahlili

Ko’rsatkichlar	Nazorat guruhi (%)	Tajriba guruhi (%)
-----------------------	---------------------------	---------------------------

Bilimni o'zlashtirish darajasi	68	85
Darsdagi faollik	62	88
Mustaqil fikrlash ko'nikmasi	60	83
Darsga qiziqish darajasi	65	90

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, tajriba guruhida barcha ko'rsatkichlar bo'yicha yuqori natijalarga erishilgan. Ayniqsa, darsga qiziqish darajasi va faollik ko'rsatkichlarida keskin o'sish kuzatilgan bo'lib, bu interaktiv metodlarning motivatsion ta'siri yuqori ekanligini tasdiqlaydi.

Ilmiy jihatdan tahlil qilganda, interaktiv metodlar konstruktivistik ta'lim nazariyasiga asoslanib, o'quvchining bilimni mustaqil ravishda shakllantirishiga imkon yaratadi. Bu esa, o'z navbatida, bilimlarning uzoq muddatli xotirada saqlanishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, innovatsion texnologiyalar ta'lim jarayonini individuallashtirish imkonini berib, har bir o'quvchining qobiliyatidan kelib chiqib ta'lim olishiga sharoit yaratadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, qoraqalpoq tilini o'qitishda interaktiv va innovatsion metodlardan kompleks foydalanish o'quvchilarning nafaqat bilim darajasini oshiradi, balki ularning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini ham kuchaytiradi. Bu esa zamonaviy ta'lim tizimida ushbu metodlardan keng foydalanish zarurligini ilmiy asosda tasdiqlaydi.

Xulosa

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, qoraqalpoq tilini o'qitishda interaktiv va innovatsion metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. An'anaviy o'qitish usullariga nisbatan interaktiv yondashuvlar o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshiradi, ularni mustaqil fikrlashga undaydi hamda bilimlarni ongli ravishda o'zlashtirishiga xizmat qiladi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, interaktiv metodlar o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishda alohida ahamiyat kasb etadi. Ular orqali o'quvchilar o'z fikrini erkin ifodalash, bahs-munozara yuritish va jamoada ishlash ko'nikmalarini egallaydi. Shu bilan birga, innovatsion texnologiyalarni qo'llash ta'lim jarayonini yanada qiziqarli, samarali va zamonaviy shaklda tashkil etish imkonini beradi. Shuningdek, tajriba natijalari interaktiv va innovatsion metodlardan kompleks foydalanish o'quvchilarning bilim darajasi, darsga qiziqishi va motivatsiyasini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatdi. Bu esa mazkur metodlarning amaliy jihatdan ham yuqori samaradorlikka ega ekanligini tasdiqlaydi.

Xulosa qilib aytganda, qoraqalpoq tilini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish, interaktiv metodlardan tizimli foydalanish va dars jarayonini innovatsion yondashuvlar asosida tashkil etish zarur. Kelgusida ushbu yo'nalishda ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish, yangi metod va texnologiyalarni ishlab chiqish hamda ularni ta'lim amaliyotiga tatbiq etish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. — Toshkent: Iste'dod, 2010. — 180 b.
2. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. — Toshkent: O'qituvchi, 2004. — 150 b.
3. Полат Е. С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования. — М.: Академия, 2007. — 368 с.
4. Safarova R. Til o'qitish metodikasi. — Toshkent: Fan, 2015. — 220 b.
5. Xodjaev B. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. — Toshkent: Sano-standart, 2017. — 300 b.
6. Ochilov M. Yangi pedagogik texnologiyalar. — Toshkent: O'qituvchi, 2000. — 140 b.